

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมเพื่อระงับอัคคีภัยของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง:

กรณีศึกษาสำนักงานป้องกันบรรเทาสาธารณภัยแห่งหนึ่ง จังหวัดอุบลราชธานี

FACTORS RELATED TO PREPAREDNESS FOR FIRE SUPPRESSION AMONG FIREFIGHTERS: A CASE STUDY OF ONE DISASTER PREVENTION AND MITIGATION OFFICE IN UBON RATCHATANI PROVINCE

ชญญากานต์ โกะกะพันธ์¹, วิภาวีณี เพียรคุ้ม¹, กมลวรรณ อุดม¹, ศิริวรรณ ศรีหอมเหิน¹, สุนทรี ศรีเที่ยง^{2*}
Chanyakarn Kokaphan¹, Wipawinee Piankhum¹, Kamonwon Udom¹, Siriwan Srihomhoen¹,
Soontaree Sritieng^{2*}

(Received: 30 May 2025; Revised: 31 July 2025; Accepted: 16 October 2025)

¹ภาควิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

¹Department of Biological Science, Faculty of Science, Ubon Ratchathani University

²ภาควิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

²Department of Sciences and Technology, Faculty of Liberal Arts and Science, Roi Et Rajabhat University

*Corresponding Author, Email: soontaree.s@reru.ac.th

บทคัดย่อ

การเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยเป็นความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนในสังคมซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง จำนวนทั้งสิ้น 32 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติเพียร์สันไคสแควร์และสถิติฟิชเชอร์ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ดับเพลิงเป็นเพศชายทั้งหมด อายุเฉลี่ย 38 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 53.20 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 87.50 สถานภาพโสด ร้อยละ 56.30 อายุงานเฉลี่ย 9 ปี การเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงโดยภาพรวมด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมืออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.58$) ด้านการจัดระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.53$) ด้านการฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.53$) และด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.64$) พบว่าข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยไม่มีความสัมพันธ์กัน ($p > 0.05$) ปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยมากที่สุด ร้อยละ 46.87 รองลงมาด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมือ ร้อยละ 25.00 ด้านการจัดระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัย ร้อยละ 15.63 และด้านการฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย ร้อยละ 12.50 ตามลำดับ ดังนั้น ควรทบทวนนโยบายการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัย วิเคราะห์ผลกระทบของการเกิดอัคคีภัยและตรวจสอบพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยซ้ำเป็นประจำทุกปี

คำสำคัญ: การเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย / การสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย / เจ้าหน้าที่ดับเพลิง

Abstract

Fire prevention preparedness is the responsibility of all sectors of society and plays a crucial role in reducing the loss of life and property. The objective of this study was to examine the relationship between personal demographic factors and fire prevention preparedness, which consisted of 32 firefighting personnel. The data were collected using questionnaires, data analyzed using descriptive statistics, and relationships were examined using Pearson's Chi-square and Fisher's Exact Test at a 95% confidence level. The results revealed that all firefighters were male (100%), with an average age of 38 years. The majority held a secondary school or vocational certificate (53.20 percents) and reported no underlying health conditions (87.50%). More than half were single (56.30%) and had an

average work experience of 9 years. The fire prevention preparedness of firefighting personnel, categorized by overall aspect, is as follows: 1) the preparedness in terms of equipment and tools was at a high level ($\bar{x} = 4.58$), 2) the operational system organization for fire prevention was at a high level ($\bar{x} = 4.53$), 3) fire prevention training was at a high level ($\bar{x} = 4.53$) and 4) fire risk area inspection was at a high level ($\bar{x} = 4.64$). The study on the relationship between personal demographic factors and fire prevention preparedness of firefighting personnel showed no statistically significant relationship. It was also found that the most significant problems and obstacles to fire prevention preparedness were related to fire risk area inspections (46.87%), followed by personnel, equipment, and tools preparation (25.00%), operational system organization for fire prevention (15.63%), and firefighter training (12.50%), respectively. Therefore, it is recommended to review policies on fire risk area inspections, analyze the impacts of potential fire incidents, and conduct regular re-assessments of fire risk areas every year.

Keyword: Fire Safety Preparedness / Risk Area Identification / Firefighter

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้การรับรองเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญครั้งที่ 70 ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และได้เข้าร่วมประชุมสหประชาชาติระดับโลกว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติครั้งที่ 3 ณ เมืองเซนได ประเทศญี่ปุ่น ได้ให้การรับรองกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 - 2573 โดยมีเป้าหมายป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่และลดความเสี่ยงที่มีอยู่ เพื่อป้องกันและทำให้ความล่อแหลมและเปราะบางต่อภัยพิบัติลดน้อยลง ตลอดจนช่วยให้การเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญเหตุและฟื้นฟูที่ดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ความสามารถที่จะรับมือและฟื้นคืนกลับมาได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ¹ ทั้งนี้การเกิดอัคคีภัยนับเป็นสาธารณภัยประเภทหนึ่งที่เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและเกิดการสูญเสียชีวิต โดยกระบวนการเกิดอัคคีภัยสามารถเกิดขึ้นได้จากทั้งธรรมชาติหรือเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์อันส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของคนในสังคม ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นกับชนิดของภัย ความรุนแรงความอ่อนไหวทางกายภาพ และสังคมของชุมชนในพื้นที่และความสามารถในการรับรู้ ทำความเข้าใจและเลือกวิธีตอบสนองสถานการณ์ต่อเหตุการณ์อัคคีภัยนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ² จากสถิติข้อมูลการเกิดอัคคีภัยในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 – 2566 สัดส่วนของการเกิดอัคคีภัยเมื่อเทียบกับสาธารณภัยอื่น ๆ พบว่าเกิดอัคคีภัยร้อยละ 38.93 ร้อยละ 34.43 ร้อยละ 54.31 ร้อยละ 70.39 และร้อยละ 86.01ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าสถานการณ์การเกิดอัคคีภัยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น³ โดยเฉพาะข้อมูลในปี พ.ศ. 2566 พบว่าพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่เกิดอัคคีภัยมากที่สุด รองลงมาภาคกลาง และภาคเหนือตามลำดับ และสถานการณ์ของการเกิดอัคคีภัยส่งผลกระทบต่อประชาชน 80,301 คน 26,751 ครัวเรือน ในจำนวนนี้มีผู้บาดเจ็บ 311 คน และผู้เสียชีวิต 86 คน และความเสียหายด้านทรัพย์สินด้านที่อยู่อาศัย 4,171 หลัง ด้านการเกษตร 1,924.5 ไร่ ด้านธุรกิจ 816 แห่ง ด้านสาธารณูปโภค 692 แห่ง ด้านบุคคล 85

ตัว ด้านศาสนาวัฒนธรรม 64 แห่ง ด้านสถานศึกษา/กีฬา 47 แห่ง ด้านสถานที่ราชการ 32 แห่งและด้านสาธารณสุข 5 แห่ง⁴ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดแนวทางการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างครอบคลุม ทั้งในด้านการจัดตั้งองค์กร หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และการวางมาตรการเพื่อรองรับสถานการณ์อัคคีภัย⁵ และมีการกำหนดมาตรฐานหน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติงานด้านอัคคีภัยทั้งด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านกระบวนการจัดการ ด้านเครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์และด้านสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งมีแบบประเมินมาตรฐานด้านอัคคีภัย⁶ แต่ในทางปฏิบัติพบข้อจำกัดหลายประการ อาทิ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงเกิดความเครียดในการทำงานหนักเกินไป (ร้อยละ 90.1)⁷ แผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยในชุมชน/หมู่บ้านไม่เป็นปัจจุบันและระบบการบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์เพื่อแก้ไขปัญหาเพลิงไหม้ที่ซับซ้อนและล่าช้า⁸ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงยังขาดการพัฒนาการเตรียมความพร้อมเชิงสมรรถนะ เช่น ทักษะทางจิตวิทยา การทำงานภายใต้ความกดดันสูง หรือการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 จะเน้นการป้องกันเชิงรุกแต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ดับเพลิงยังคงปฏิบัติงานในลักษณะตอบสนองต่อเหตุการณ์เกิดอัคคีภัยมากกว่าการป้องกันอัคคีภัย

จากสถานการณ์ของอัคคีภัยและข้อจำกัดที่เกิดขึ้น การเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน โดยการเตรียมความพร้อมป้องกันอัคคีภัยมีแนวปฏิบัติ 4 ด้าน⁹ ดังนี้ 1) ด้านทรัพยากรมนุษย์ (Man) ต้องจัดอัตรากำลังประจำการของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงเพื่อเตรียมความพร้อมตลอด 24 ชั่วโมง หมุนเวียนผลัดเวรกัน ครั้งละไม่เกิน 8 ชั่วโมง/1 วัน และมีจำนวนบุคลากรเพียงพอสอดคล้องกับจำนวนรถดับเพลิง และตามสมาคมป้องกันอัคคีภัยแห่งชาติ (National Fire Protection Association) กำหนดให้มีนักดับเพลิงจำนวนอย่างน้อย 1 คน ต่อประชากร 552 คน 2) ด้านกระบวนการจัดการ (Method) กระบวนการจัดการและแนวปฏิบัติเพื่อป้องกัน

อัคคีภัยและลดความเสี่ยงจากอัคคีภัยในบ้านเรือนและชุมชน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการปฏิบัติก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และการฟื้นฟูบูรณะหรือหลังเกิดเหตุ ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติก่อนเกิดเหตุเป็นวิธีการที่ดีที่สุดโดยจะเป็นขั้นตอนเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงเพื่อเข้าระงับเหตุเพลิงไหม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา 3) ด้านเครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ (Machine and Equipment) ได้แก่ ท่อส่งน้ำดับเพลิง เครื่องสูบน้ำดับเพลิง เครื่องมือทำลายสิ่งกีดขวาง อุปกรณ์ที่ใช้ในการดับเพลิง ชุดผจญเพลิง อุปกรณ์สื่อสาร ยาพาหนะและอุปกรณ์อื่น ๆ มีความสำคัญอย่างมากสำหรับการปฏิบัติการกิจให้สำเร็จมีประสิทธิภาพ และ 4) สภาพแวดล้อม (Environment) การเลือกที่ตั้งของสถานดับเพลิงที่เหมาะสมควรตั้งใกล้ชุมชนภายในรัศมีบริการไม่เกิน 5 กิโลเมตร และสามารถเข้าทำการระงับเหตุได้ในเวลา 8 นาที ในเขตอุตสาหกรรมควรมีรัศมีให้บริการที่ 3 กิโลเมตร และสามารถเข้าถึงเส้นทางคมนาคมที่สะดวก จะเห็นได้ว่า สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการบรรเทาสาธารณภัยให้แก่ประชาชนและเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนสร้างความสงบสุขให้เกิดแก่สังคมภายในพื้นที่เขตรับผิดชอบ ด้วยเหตุผลดังกล่าวการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมป้องกันการเกิดอัคคีภัยของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานในการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

วิธิดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประชากรที่ศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ดับเพลิงจำนวนทั้งสิ้น 32 คน เป็นจำนวนของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงทั้งหมดที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอายุการทำงานไม่น้อยกว่า 6 เดือน และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์การคัดออกคือการเปลี่ยนย้ายตำแหน่งหรือการลาออกจากองค์กร งานวิจัยนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หมายเลขใบรับรอง UBU-REC-114/2565

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ ได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พงษ์พันธ์ สุวรรณกาล (2554)¹⁰ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ เป็นแบบ

สัมภาษณ์ปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา โรคประจำตัว สถานภาพ อายุการทำงานและการฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย

ส่วนที่ 2 การเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย จำนวน 30 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 การเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมือ จำนวน 6 ข้อ ด้านที่ 2 การจัดระบบปฏิบัติการ จำนวน 8 ข้อ ด้านที่ 3 การฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย จำนวน 8 ข้อ และด้านที่ 4 การสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย จำนวน 8 ข้อ เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายปิด มี 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยระดับมากที่สุด (5 คะแนน) เห็นด้วยระดับมาก (4 คะแนน) เห็นด้วยระดับปานกลาง (3 คะแนน) เห็นด้วยระดับน้อย (2 คะแนน) และเห็นด้วยระดับควรปรับปรุง (1 คะแนน) เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนใช้การหาอันตรภาคชั้นของเบสท์ อังอิงใน พงษ์พันธ์ สุวรรณกาล (2554) [7] ได้แก่ ระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.01-5.00) ระดับค่อนข้างมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.01-4.00) ระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.01-3.00) และระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.00)

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย แบบสัมภาษณ์ปลายปิดและปลายเปิดแสดงความเห็นเกี่ยวกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยบกพร่องเรื่องใดและควรปรับปรุงอย่างไร

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในแบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและส่วนที่ 2 การเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 37 ข้อ และค่า IOC เท่ากับ 0.67 จำนวน 1 ข้อ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับเจ้าหน้าที่ดับเพลิงที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มที่ศึกษาจำนวน 30 ชุด นำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbrash's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.894

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ประสานสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อชี้แจงชื่อเรื่องวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประโยชน์ของการวิจัยและตอบข้อซักถามแก่กลุ่มที่ทำกรวิจัย จากนั้นชี้แจงรายละเอียดแบบสัมภาษณ์ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เวลาทำแบบสัมภาษณ์ 10 นาที ต่อแบบสัมภาษณ์หนึ่งชุด ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูล สรุปและวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

อธิบายข้อมูลส่วนบุคคลและการเตรียมพร้อมป้องกัน ทัศนียภาพโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด และ วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการ เตรียมพร้อมป้องกันทัศนียภาพโดยสถิติเพียร์สันไคสแควร์ (Pearson Chi – Square) และสถิติฟิชเชอร์ (Fisher’s Exact Test) ที่ระดับ ความเชื่อมั่น 95%

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า เจ้าหน้าที่ดับเพลิง เป็นเพศชาย ร้อยละ 100.00 อายุน้อยกว่า 38 ปี ร้อยละ 53.13 (อายุเฉลี่ย 38 ปี) การศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 53.20 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 87.50 สถานภาพโสด ร้อยละ 56.30 อายุงานน้อยกว่า 9 ปี ร้อยละ 59.37 (อายุงานเฉลี่ย 9 ปี) และเข้า ร่วมการฝึกอบรมป้องกันทัศนียภาพ ร้อยละ 100.00 รายละเอียดดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง (N=32)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	32	100.00
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 38	17	53.13
มากกว่าหรือเท่ากับ 38	15	46.87
($\bar{X} \pm SD = 38 \pm 7.77$, Min = 26, Max = 55)		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	2	6.25
มัธยมศึกษา/ปวช.	17	53.13
อนุปริญญา/ปวส.	11	34.37
ปริญญาตรี	2	6.25
โรคประจำตัว		
ไม่มี	28	87.50
มี	4	12.50
สถานภาพ		
โสด	18	56.25
สมรส	12	37.50
หย่าร้าง/ม่าย	2	6.25
อายุการทำงาน (ปี)		
น้อยกว่า 9	19	59.37
มากกว่าหรือเท่ากับ 9	13	40.63
($\bar{X} \pm SD = 9 \pm 5.06$, Min = 2, Max = 22)		
การฝึกอบรมป้องกันทัศนียภาพ		
หลักสูตรเจ้าหน้าที่ดับเพลิงระดับพื้นฐาน	27	84.38
หลักสูตรเจ้าหน้าที่ดับเพลิงระดับก้าวหน้า	4	12.50
ครูฝึกซ้อมป้องกันทัศนียภาพ	1	3.12

การเตรียมพร้อมป้องกันทัศนียภาพ

การเตรียมพร้อมป้องกันทัศนียภาพของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง โดยภาพรวมด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมืออยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.58$, SD = 0.50) ด้านการจัดระบบปฏิบัติการป้องกัน

ทัศนียภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.53$, SD = 0.50) ด้านการฝึกอบรม ป้องกันทัศนียภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.53$, SD = 0.50) และด้าน การสำรวจพื้นที่เสี่ยงทัศนียภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.64$, SD = 0.50) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย (N=32)

รายการประเมิน	\bar{X}	SD	แปลผล
ด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมือ	4.58	0.50	มาก
1.จัดเตรียมเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานครบทุกหน้าที่	4.69	0.47	มาก
2.ปฏิบัติตามหน้าที่และขั้นตอนอย่างเคร่งครัด	4.63	0.49	มาก
3.ประสานการเตรียมการกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	4.66	0.48	มาก
4.สำรวจและจัดทำบัญชีกับส่วนราชการรัฐวิสาหกิจและเอกชนในพื้นที่	4.47	0.62	มาก
5.จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	4.44	0.50	มาก
6.งบประมาณสนับสนุนการป้องกันอัคคีภัยอย่างเพียงพอ	4.56	0.50	มาก
ด้านการจัดระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัย	4.53	0.50	มาก
7.จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัยของหน่วยงาน	4.50	0.50	มาก
8.ฝึกซ้อมตามแผนป้องกันอัคคีภัยเพื่อให้มีความพร้อมเมื่อเกิดอัคคีภัย	4.53	0.50	มาก
9.ติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ	4.50	0.50	มาก
10.ส่งวิทยุกระจายเสียงเพื่อสนับสนุนป้องกันอัคคีภัย	4.56	0.51	มาก
11.กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยและการสัญจรในพื้นที่	4.47	0.50	มาก
12.ช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยเหมาะสมตามสถานการณ์	4.59	0.50	มาก
13.จัดยานพาหนะและอุปกรณ์ขนส่งในการป้องกันอัคคีภัย	4.50	0.51	มาก
14.ซ้อมอพยพหนีภัยสำหรับบุคลากรในสำนักงาน	4.59	0.50	มาก
ด้านการฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย	4.53	0.50	มาก
15.จัดฝึกอบรมการป้องกันอัคคีภัยสำหรับเจ้าหน้าที่ดับเพลิง	4.50	0.51	มาก
16.จัดกิจกรรมเชิงสาธิตการป้องกันอัคคีภัย	4.47	0.51	มาก
17.ได้รับการฝึกอบรมทบทวนความรู้เป็นประจำทุกปี	4.44	0.50	มาก
18.ได้รับการฝึกอบรมจากวิทยากรหน่วยงานภายนอก	4.66	0.48	มาก
19.จัดฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัยให้กับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	4.49	0.51	มาก
20.หน่วยงานส่งเสริมให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม	4.47	0.51	มาก
21.ฝึกเข้าระงับเหตุฉุกเฉินจากสถานการณ์สมมติ	4.59	0.50	มาก
22.ทดสอบความพร้อมตามสถานการณ์สมมติ	4.59	0.50	มาก
ด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย	4.64	0.50	มาก
23.จัดทำแบบข้อมูลพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัย	4.56	0.50	มาก
24.สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของความเสี่ยงอัคคีภัย	4.59	0.50	มาก
25.ตรวจสอบสถิติการเกิดอัคคีภัยแต่ละพื้นที่	4.63	0.49	มาก
26.เปรียบเทียบข้อมูลพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.66	0.48	มาก
27.ระบุรายละเอียดข้อมูลต่อการวิเคราะห์ความรุนแรงของอัคคีภัย	4.63	0.49	มาก
28.จัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยพร้อมระบุเส้นทางอพยพ	4.69	0.51	มาก
29.การวิเคราะห์ผลกระทบในภาพรวมที่อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ใกล้เคียง	4.59	0.56	มาก
30.ตรวจสอบพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยซ้ำเป็นประจำทุกปี	4.75	0.44	มาก

ระดับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย

ระดับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง พบว่าด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมือ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.53, SD = 2.14) ด้านการจัด

ระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.84, SD = 0.79) ด้านการฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย (\bar{X} = 4.53, SD = 2.14) และด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.84, SD = 0.79) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละและระดับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย (N = 32)

ระดับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ	\bar{x}	SD
ด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมือ				
มาก	29	90.63	4.53	2.14
ค่อนข้างมาก	3	9.37	0.47	2.12
ด้านการจัดระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัย				
มาก	31	96.88	4.84	0.79
ค่อนข้างมาก	1	3.12	0.16	0.75
ด้านการฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย				
มาก	29	90.63	4.53	2.14
ค่อนข้างมาก	3	9.37	0.47	2.12
ด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย				
มาก	31	96.88	4.84	0.79
ค่อนข้างมาก	1	3.12	0.16	0.75

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา โรคประจำตัว สถานภาพ อายุการทำงานและการ

ฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัยไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ทั้งด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมือ ด้านการจัดระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัย ด้านการฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัยและด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย รายละเอียดดังตารางที่ 4-7

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมือ (N = 32)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(ร้อยละ)		χ^2	p-value
	มาก	ค่อนข้างมาก		
อายุ (ปี)			0.244	0.548 ^b
น้อยกว่า 38	15 (88.24)	2 (11.76)		
มากกว่าหรือเท่ากับ 38	14 (93.33)	1 (6.67)		
ระดับการศึกษา			0.529	0.912 ^a
ประถมศึกษา	2 (100.00)	0 (0.00)		
มัธยมศึกษา/ปวช.	15 (88.24)	2 (11.76)		
อนุปริญญา/ปวส.	10 (90.91)	1 (9.09)		
ปริญญาตรี	2 (100.00)	0 (0.00)		
โรคประจำตัว			0.473	0.789 ^a
ไม่มี	25 (89.29)	3 (10.71)		
มี	4 (100.00)	0 (0.00)		
สถานภาพ			0.286	0.867 ^a
โสด	16 (88.89)	2 (11.11)		
สมรส	11 (91.67)	1 (8.33)		
หย่าร้าง/ม่าย	2 (100.00)	0 (0.00)		
อายุการทำงาน (ปี)			2.265	0.195 ^b
น้อยกว่า 9	16 (84.21)	3 (15.79)		
มากกว่าหรือเท่ากับ 9	13 (0.00)	0 (0.00)		

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมือ (N = 32)
(ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(ร้อยละ)		χ^2	p -value
	ด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมือ			
	มาก	ค่อนข้างมาก		
การฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย			0.613	0.736 ^a
หลักสูตรพื้นฐาน	24 (88.89)	3 (11.11)		
หลักสูตรก้าวหน้า	4 (100.00)	0 (0.00)		
ครูฝึกซ่อมป้องกันอัคคีภัย	1 (100.00)	0 (0.00)		

a = Pearson Chi-Square, b = Fisher's Exact Test

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยด้านการจัดระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัย (N = 32)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(ร้อยละ)		χ^2	p -value
	ด้านการจัดระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัย			
	มาก	ค่อนข้างมาก		
อายุ (ปี)			0.911	0.531 ^b
น้อยกว่า 38	16 (94.12)	1 (5.88)		
มากกว่าหรือเท่ากับ 38	15 (100.00)	0 (0.00)		
ระดับการศึกษา			1.971	0.579 ^a
ประถมศึกษา	2 (100.00)	0 (0.00)		
มัธยมศึกษา/ปวช,	17 (100.00)	0 (0.00)		
อนุปริญญา/ปวส.	10 (90.91)	1 (9.09)		
ปริญญาตรี	2 (100.00)	0 (0.00)		
โรคประจำตัว			0.147	0.929 ^a
ไม่มี	27 (96.43)	1 (3.57)		
มี	4 (100.00)	0 (0.00)		
สถานภาพ			0.803	0.669 ^a
โสด	17 (94.44)	1 (5.56)		
สมรส	12 (100.00)	0 (0.00)		
หย่าร้าง/ม่าย	2 (100.00)	0 (0.00)		
อายุการทำงาน (ปี)			0.706	0.594 ^b
น้อยกว่า 9	18 (94.74)	1 (5.26)		
มากกว่าหรือเท่ากับ 9	13 (100.00)	0 (0.00)		
การฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย			0.191	0.909 ^a
หลักสูตรพื้นฐาน	26 (96.30)	1 (3.70)		
หลักสูตรก้าวหน้า	4 (100.00)	0 (0.00)		
ครูฝึกซ่อมป้องกันอัคคีภัย	1 (100.00)	0 (0.00)		

a = Pearson Chi-Square, b = Fisher's Exact Test

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยด้านการฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย (N = 32)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(ร้อยละ)		χ^2	p-value
	ด้านการฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย			
	มาก	ค่อนข้างมาก		
อายุ (ปี)			0.521	0.452 ^b
น้อยกว่า 38	16 (94.12)	1 (5.88)		
มากกว่าหรือเท่ากับ 38	13 (86.67)	2 (13.33)		
ระดับการศึกษา			2.921	0.404 ^a
ประถมศึกษา	2 (100.00)	0 (0.00)		
มัธยมศึกษา/ปวช,	14 (82.35)	3 (17.65)		
อนุปริญญา/ปวส.	11 (100.00)	0 (0.00)		
ปริญญาตรี	2 (100.00)	0 (0.00)		
โรคประจำตัว			2.294	0.318 ^a
ไม่มี	26 (92.86)	2 (7.14)		
มี	4 (100.00)	0 (0.00)		
สถานภาพ			0.286	0.867 ^a
โสด	16 (88.89)	2 (11.11)		
สมรส	11 (91.67)	1 (8.33)		
หย่าร้าง/ม่าย	2 (100.00)	0 (0.00)		
อายุการทำงาน (ปี)			2.265	0.195 ^b
น้อยกว่า 9	16 (84.21)	3 (15.79)		
มากกว่าหรือเท่ากับ 9	13 (100.00)	0 (0.00)		
การฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย			0.613	0.736 ^a
หลักสูตรพื้นฐาน	24 (88.89)	3 (11.11)		
หลักสูตรก้าวหน้า	4 (100.00)	0 (0.00)		
ครูฝึกซ่อมป้องกันอัคคีภัย	1 (100.00)	0 (0.00)		

a = Pearson Chi-Square, b = Fisher's Exact Test

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย (N = 32)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(ร้อยละ)		χ^2	p-value
	ด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย			
	มาก	ค่อนข้างมาก		
อายุ (ปี)			1.107	0.469 ^b
น้อยกว่า 38	17 (100.00)	0 (0.00)		
มากกว่าหรือเท่ากับ 38	14 (93.33)	1 (6.67)		
ระดับการศึกษา			0.911	0.823 ^a
ประถมศึกษา	2 (100.00)	0 (0.00)		
มัธยมศึกษา/ปวช,	16 (94.12)	1 (5.88)		
อนุปริญญา/ปวส.	11 (100.00)	0 (0.00)		
ปริญญาตรี	2 (100.00)	0 (0.00)		
โรคประจำตัว			0.147	0.929 ^a
ไม่มี	27 (96.43)	1 (3.57)		
มี	4 (100.00)	0 (0.00)		

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย (N = 32) (ต่อ)

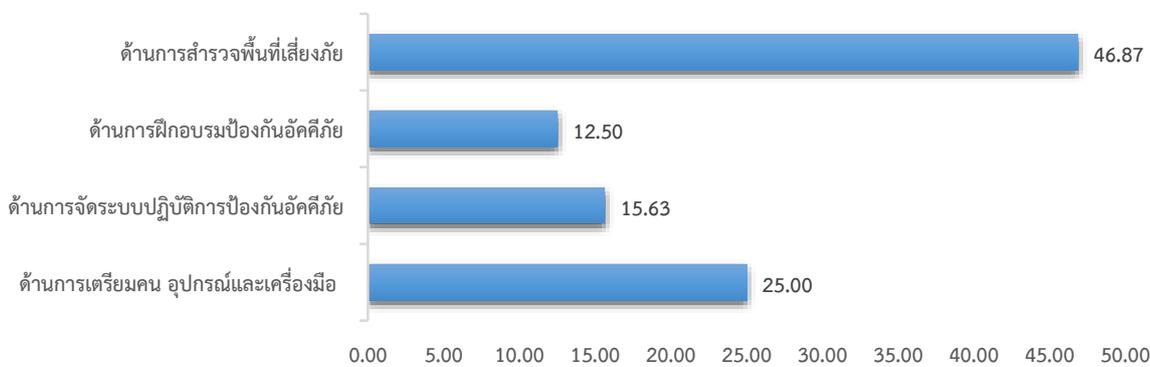
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(ร้อยละ) ด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย		χ^2	p-value
	มาก	ค่อนข้างมาก		
สถานภาพ			0.803	0.669 ^a
โสด	17 (94.44)	1 (5.56)		
สมรส	12 (100.00)	0 (0.00)		
หย่าร้าง/ม่าย	2 (100.00)	0 (0.00)		
อายุการทำงาน (ปี)			1.509	0.406 ^a
น้อยกว่า 9	19 (100.00)	0 (0.00)		
มากกว่าหรือเท่ากับ 9	12 (92.31)	1 (7.69)		
การฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย			0.191	0.909 ^a
หลักสูตรพื้นฐาน	26 (96.30)	1 (3.70)		
หลักสูตรก้าวหน้า	4 (100.00)	0 (0.00)		
ครูฝึกซ่อมป้องกันอัคคีภัย	1 (100.00)	0 (0.00)		

a = Pearson Chi-Square, b = Fisher's Exact Test

ปัญหาและอุปสรรคการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยของเจ้าหน้าที่ดับเพลิง พบว่า ด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงภัย เป็นอุปสรรคมากที่สุด ร้อยละ 46.87 รองลงมาด้านการเตรียมคน

อุปกรณ์และเครื่องมือ ร้อยละ 25.00 ด้านการจัดระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัย ร้อยละ 15.63 และด้านการฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัย ร้อยละ 12.50 ตามลำดับ **ดังภาพที่ 1**

ภาพที่ 1 ร้อยละของปัญหาและอุปสรรคการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย

อภิปรายผล

ข้อมูลส่วนบุคคลและการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย

จากการศึกษาเจ้าหน้าที่ดับเพลิงเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่ อายุเฉลี่ย 38 ปี สอดคล้องกับการศึกษาการเกิดอุบัติเหตุของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงที่พบว่าเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่อายุ 35.62 ปี¹¹ เนื่องจากนักดับเพลิงเป็นงานที่ต้องใช้กำลังกายมากและใช้ความแข็งแรงของร่างกายเข้ามผจญเพลิง อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น การเจริญเติบโตของร่างกายสมบูรณ์ที่สุด อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายสามารถทำงานได้เต็มที่^{12,13} การเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงโดยภาพรวมทั้งด้านการเตรียมคน อุปกรณ์และ

เครื่องมือ ด้านการจัดระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัย ด้านการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ดับเพลิงและด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับมาตรฐานหน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย⁶ โดยเจ้าหน้าที่ดับเพลิงต้องเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ในภาวะฉุกเฉิน การควบคุมพื้นที่และระงับหรือลดผลกระทบของเหตุอัคคีภัย จัดอัตรากำลังเตรียมพร้อมตลอด 24 ชั่วโมงและจำนวนบุคลากรต้องสอดคล้องกับจำนวนรถดับเพลิง จัดเตรียมแผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยในชุมชน/หมู่บ้านและเส้นทางอพยพ และมีการฝึกอบรมพัฒนาเพิ่มทักษะเฉพาะทางที่เหมาะสมกับความเสี่ยงภัยในพื้นที่ และสอดคล้องกับการเตรียม

ความพร้อมป้องกันและระงับอัคคีภัยในสวนราชการ¹⁴ ที่ต้องจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย กำหนดผู้รับผิดชอบภารกิจและพื้นที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนและฝึกซ้อมตามแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยเพื่อให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ดับเพลิงต้องเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยเพื่อรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดอย่างทันท่วงทีและให้มีประสิทธิภาพ ทั้งความพร้อมของสุขภาพร่างกายและความพร้อมของอุปกรณ์ดับเพลิง การฝึกอบรมเรียนรู้ทักษะและเทคนิคต่าง ๆ เป็นอย่างดี และทบทวนความรู้การป้องกันและระงับอัคคีภัยอยู่เสมอ¹⁵

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) สอดคล้องกับการศึกษาการประเมิน การเตรียมพร้อมการป้องกันอัคคีภัยของเทศบาลเมืองปาดังเบซาร์ จังหวัดสงขลา ยกเว้น การฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัยมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)¹⁰ เนื่องจากการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์ รวมถึงความเต็มใจในความมุ่งมั่น การมีแรงจูงใจพร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จ¹⁶ และเจ้าหน้าที่ดับเพลิงเป็นบุคคลที่มีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบสูง ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ต้องเตรียมพร้อมรับมือกับเหตุฉุกเฉินได้ทันที¹⁷ ดังนั้น การฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่ดับเพลิงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าระงับอัคคีภัย รวมถึงทบทวนแนวปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัยและกฎหมายเกี่ยวข้องกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย¹⁸

ปัญหาและอุปสรรคของการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนกลไกประชารัฐในการจัดการอัคคีภัยของจังหวัดนนทบุรี⁸ พบว่าปัญหาของการเข้าถึงพื้นที่เป็นปัญหาต่อการจัดการกับการเกิดอัคคีภัยในภาวะฉุกเฉิน เป็นไปได้ว่าพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้านบางพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางภูมิศาสตร์ อาทิ การก่อสร้างถนน การปรับปรุงสภาพบ้านเรือนของชุมชน/หมู่บ้าน การพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่เอกชนที่ได้รับอนุญาตให้สามารถจัดตั้งหรือขยายตลาดชุมชน อย่างไรก็ตามการสำรวจและการจัดทำแผนที่พื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยพร้อมระบุเส้นทางอพยพและเข้าช่วยเหลือ จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนจัดการเมื่อเกิดอัคคีภัยในแต่ละพื้นที่และลดผลกระทบทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินจากการเกิดอัคคีภัย รวมทั้งสร้างความตระหนักถึงการเกิดอัคคีภัยให้กับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น

ข้อเสนอแนะเชิงป้องกันสามารถดำเนินการได้โดยจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่ความเสี่ยงใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ การสำรวจภาคสนามร่วมกับข้อมูลชุมชนและจัดตั้งคณะทำงานประจำชุมชนสำหรับแจ้งจุดเสี่ยงและติดตามผล¹⁹ ดำเนินการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยตามกฎหมายกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารจัดการและดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2555 และกฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2535 ซึ่งมีการจัดตั้งคณะทำงานทั้งจากหน่วยงานส่วนกลางร่วมกับส่วนท้องถิ่นเข้าตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติตามกฎหมายด้านความปลอดภัยเพื่อป้องกันอัคคีภัยที่อาจจะเกิดขึ้นได้³ ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดำเนินการได้โดยหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ควรทบทวนนโยบายการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัย ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัย สร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ให้สามารถป้องกันและระงับอัคคีภัยได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยต่อไป²⁰

สรุป

การเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัยของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงทั้งการเตรียมคน อุปกรณ์และเครื่องมือ การจัดระบบปฏิบัติการป้องกันอัคคีภัย การฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัยและการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก ถึงแม้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมป้องกันอัคคีภัย แต่การฝึกอบรมป้องกันอัคคีภัยยังคงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่ดับเพลิง และปัญหาด้านการสำรวจพื้นที่เสี่ยงอัคคีภัยเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ดับเพลิงมากที่สุด จึงควรดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงอัคคีภัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนป้องกันและบรรเทาการเกิดอัคคีภัยและสอดคล้องกับการพัฒนาเมืองในแต่ละพื้นที่ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดับเพลิงสำนักงานบรรเทาสาธารณภัยที่ได้ให้ความร่วมมือในการวิจัยและขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัย จนทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Department of Disaster Prevention and Mitigation. Disaster risk reduction, 3rd ed.; Work print limited; 2016: 1-8. (In Thai)
2. Lertluk-anya S. Fire protection system and fire safety management. EAU Heritage journal social science and humanity 2016; 6(3): 351-58. (In Thai)

3. Department of Disaster Prevention and Mitigation. Fire statistics in Thailand 2019-2023. Available at <https://www.thaipbs.or.th/now/infographic/105>, accessed on 6 April 2025. (In Thai)
4. Department of Disaster Prevention and Mitigation. Fire situation in Thailand 2023. Available at <https://datacenter.disaster.go.th/datacenter/cms/8528?id=108638>, accessed on 6 April 2025. (In Thai)
5. Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550. Available at <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/224118.pdf>, accessed on 31 July 2025. (In Thai)
6. Department of Disaster Prevention and Mitigation. Local fire department standard. Ministry of Interior. 2023: 5-8. (In Thai)
7. Dankachathan S, Mhaboon J, Intharamuean M, Yongpraderm M, Inprom J, Phuchpon J, et al. Health risk status related to work among firefighters in Nakhon Si Thammarat province. *Nursing Journal CMU* 2018; 45(4): 111-20. (In Thai)
8. Suksawas P, & Hunnak C. A guideline for enforcing the civil-state mechanism in fire management in Nonthaburi Province. *Valaya Alongkorn Review* 2020; 10(2): 31-42. (In Thai)
9. Department of Disaster Prevention and Mitigation. Strategic and operational plan. Available at <https://www.disaster.go.th>, accessed on 6 April 2025. (In Thai)
10. Suwankran P. An assessment of fire safety preparedness: a case study of padangbezer municipality, Amphoe Sadao, Changwat Songkhla. [Thesis]. Songkla: Prince of Songkla University; 2011. (In Thai)
11. Phedimrod C, Chamnan-phutsa A, & Khamthong J. Factors related to accident of firefighters in Tha Klong Municipality Pathumthani Province. *Journal of Research and Innovation in Science and Technology* 2021; 2(3): 38-62. (In Thai)
12. Cornell DJ, Gnacinski SL, Zamzow A, Mims J, & Ebersole KT. Measures of health, fitness, and Functional movement among firefighter recruits. *Int J Occup Saf Ergon* 2016; 23(2): 198-204.
13. Nipasaphong K, Glumpagorn S, & Sathitwipawee P. Factors related to health status of firefighters in Bangkok. *Journal of Public Health Nursing* 2014; 28 (3): 37-45. (In Thai)
14. Department of Disaster Prevention and Mitigation. Fire prevention and suppression in government. Available at <https://www.my.go.th/fileupload/8963895142.pdf>, accessed on 6 April 2025. (In Thai)
15. Wisai K. Factors of affecting the accidents in working of firefighters: a case study of office of disaster prevention and mitigation in Bangkok. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*. 2021; 4(1): 269-83. (In Thai)
16. Chanya J. Readiness of workers to fire protection and extinguishment in Chiang Mai International Airport Terminals. [Thesis]. Chiang Mai: Chiang Mai University; 2013. (In Thai)
17. Griffin SC, Regan TL, Harber P, Lutz EA, Hu C, Peate WF, & et al. Evaluation of a fitness intervention for new firefighters: injury reduction and economic benefits. *Inj Prev* 2015; 22(3): 181-88.
18. Ndibalema A. An Assessment of Fire Emergency Preparedness among Public Universities in Tanzania. Available at <http://repository.out.ac.tz/1271/>, accessed on 9 April 2025.
19. Geo-Informatics and Space Technology (NORTH). Assessment of fire risk areas in municipalities in the Northeast using geographic information systems, 1st ed.; Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University, 2013. (In Thai)
20. National Disaster Prevention and Mitigation Committee. National disaster prevention and mitigation plan 2021-2027. Available at <https://ndwc.disaster.go.th/ndwc/cms/2744?id=4452>, accessed on 6 April 2025. (In Thai)